

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag

Onze referentie

BS2022001958

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en betreft
vermelden.*

Afschrift aan

de Voorzitter van de Eerste
Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

Datum 15 april 2022
Betreft A-brief project *Midlife Update* NH90 helikopter

Inleiding

Defensie beschikt over negentien maritieme gevechtshelikopters van het type NH90. Deze zijn in gebruik bij het Commando Luchtstrijdkrachten (CLSK) en ze worden ingezet in combinatie met eenheden van het Commando Zeestrijdkrachten (CZSK). Deze helikopters zijn vanaf 2010 in gebruik met een verwachte levensduur van 30 jaar. Om het wapensysteem inzetbaar en operationeel relevant te houden in de complexe maritieme omgeving is een *Midlife Update* (MLU) nodig.

Met deze A-brief informeer ik u over de behoeftestelling van het project '*Midlife Update* NH90'.

Achtergrond

In de jaren 90 van de vorige eeuw heeft Nederland besloten om samen met Duitsland, Frankrijk en Italië deel te nemen aan het Europese samenwerkingsproject voor een nieuwe maritieme gevechtshelikopter. Later zijn meerdere landen aangesloten bij dit project. Voor de maritieme gevechtshelikopter zijn dit België en Noorwegen. Voor het NH90 programma is de *NATO Helicopter Management Agency* (NAHEMA) opgericht die namens de deelnemende landen contracten afsluit met een samenwerkingsverband van diverse Europese bedrijven. Dit samenwerkingsverband is *NATO Helicopter Industries* (NHI) en hierin participeert ook de Nederlandse industrie.

De NH90 helikopter wordt gebruikt aan boord van schepen van CZSK voor maritieme gevechtstaken en in de toekomst voor amfibisch optreden. De primaire taken van de NH90 zijn het opbouwen van omgevingsbeeld¹ en de onderzeebootbestrijding. Mede hierdoor kan de marinevloot tijdig voor dreigingen worden gewaarschuwd. Daarnaast wordt de NH90 ingezet voor drugsbestrijdingsoperaties, antipiraterij operaties en noodhulp. Iedere taak vereist specifieke missiekits die in elke NH90 in- en uitgebouwd kunnen worden. In 2011 is besloten de NH90 ook in te zetten voor transporttaken vanaf de grotere schepen, zoals de amfibische transportschepen (Kamerstuk 25 928, nr. 48 d.d. 20 mei 2011). Dat maakt de helikoptervloot flexibel inzetbaar.

Daarnaast is de NH90 in staat essentiële data verzameld op, boven en onder water, te delen en bevordert daarmee het 'informatiegestuurd optreden'.

Behoeft

Het geopolitieke toneel en het dreigingsbeeld zijn de afgelopen 20 jaar veranderd, waarbij potentiële tegenstanders de beschikking hebben gekregen over geavanceerdere systemen. De NH90 is ontworpen in de jaren 90 van de vorige eeuw en door veroudering van navigatie- en communicatiesystemen en sensoren nemen de operationele relevantie en inzetbaarheid af. Om de NH90 ook in de toekomst operationeel inzetbaar en relevant te houden is een MLU noodzakelijk. Door de missiesystemen van de NH90 up-to-date te houden kunnen de opgedragen taken, waaronder onderzeebootbestrijding, ook in de toekomst worden uitgevoerd. De MLU draagt eveneens bij aan het vergroten van de vliegveiligheid en het voldoen aan luchtvaartseisen, door gebruik te maken van modernere sensoren en navigatiesystemen.

De behoeftstelling voor de MLU is gezamenlijk met andere NH90 gebruikers opgesteld. Dat draagt bij aan een betere samenwerking, schaalvoordelen en een efficiënte opdrachtverstrekking aan de industrie. Er wordt gestreefd naar een zo gelijk mogelijke configuratie van alle helikopters. Dit komt de instandhouding van de helikoptervloot ten goede en draagt bij aan een hogere beschikbaarheid van de helikopters. Daarnaast wordt het eenvoudiger om de samenwerking met partnerlanden, zoals België en Duitsland, verder te intensiveren, bijvoorbeeld op het gebied van onderhoud en opleidingen.

De deelnemende landen hebben behoeftstellingen gedefinieerd, die bestaan uit:

- Een volledige upgrade van de software;
- Verouderde missiesystemen vervangen of updaten naar de laatste standaarden;
- Modernisering van communicatie- en navigatiemiddelen;
- Modernisering van sensoren (o.a. sonar);
- Aanpassen van instandhouding van logistieke systemen en trainingsmiddelen (o.a. de flight simulator) om duurzaam en toekomstbestendig te kunnen opereren.

Aanvullend hierop kunnen landen door nationale eisen of voor een specifiek systeem nog eigen behoeften hebben. Deze behoeften moeten dan afzonderlijk

---

¹ Naval ISR (Intelligence, Surveillance and Reconnaissance): het op grote afstand van een vlootverband data verzamelen die essentieel is voor de missie van dit vlootverband, deze data verwerken tot informatie en deze informatie direct kunnen delen.

per land worden gecontracteerd. Defensie beziet de mogelijkheden om de nationale behoeften te vervullen.

Verwerving

Het voornemen is de gezamenlijke behoeften, zoals de software, namens de deelnemende landen door tussenkomst van NAHEMA en op basis van single source in opdracht te geven aan NHI. NHI is de oorspronkelijke fabrikant van de NH90 en is als enige leverancier in staat om bijvoorbeeld de software te upgraden. Voor de modernisering van de sensoren en de communicatie- en navigatiemiddelen is het uitgangspunt om zoveel mogelijk systemen *Military off the Shelf* (MOTS) te verwerven. NHI is (eind)verantwoordelijk voor de systeemintegratie. Op deze manier worden de risico's die horen bij het ontwikkelen en integratie van nieuwe systemen zo klein mogelijk gehouden.

Waar mogelijk wordt de Nederlandse industrie betrokken bij de uitvoering van de werkzaamheden van de MLU.

Financiële aspecten

Het beschikbare projectbudget ligt in de bandbreedte tussen € 250 miljoen en € 1 miljard (prijspeil 2022). Dit budget is taakstellend en komt ten laste van het investeringsbudget van Defensie. Het verschil in exploitatiekosten is beperkt en komt ten laste van het projectbudget.

Vooruitblik

De eerste helikopters worden naar verwachting vanaf 2027 gemoderniseerd. De helikopters moeten na het uitvoeren van de MLU voor een periode van 15 jaar operationeel relevant blijven. Dit is echter mede afhankelijk van technologische ontwikkelingen en veranderingen van het dreigingsbeeld.

Aangezien de behoeften in overleg met de Europese partnerlanden worden uitgewerkt, zal er geen aparte B-brief worden opgesteld. Het project zal daarom rechtstreeks overgaan van de A-fase in de D-fase, zoals ook is gebeurd bij het MLU-programma van de Apache helikopter². In de D-fase zullen de Europese samenwerking en opdrachtverstrekking nader worden bepaald. Over de uitkomsten zal ik u naar verwachting in de eerste helft van 2023 met een D-brief informeren. Daarnaast zal de Kamer over de voortgang van het project worden geïnformeerd middels het Defensie Projectenoverzicht en het Defensiematerieelbegrotingsfonds.

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

mr. drs. C.A. van der Maat

---

² Project *Apache Remanufacture*, Kamerstukken 27 830, nrs. 209 en 234 van resp. 1 mei 2018 en 30 mei 2018.